

זהר הקדוש

עם ביאור
הפטר והפסוק

פרשת תזריע • מעלת והפסד כוח הדיבור

ועתה יבאר בפרטות איהו פגם פוגם בעצם מהות הנשמה אשר בכך גורם לכל הקלקולים שנמנו למעלה, והוא מבארו על פי מה שהקדים בתחילת דבריו כי נפש האדם נמשכת מן החכמה על ידי הבינה.

במאמר זה יבאר גודל המעלה שיש לאדם כאשר הנשמה דבוקה בו כשהוא הולך בדרך טובה, ועוצם הפגם שיש לאדם כאשר הנשמה נפרדת ממנו כשהוא הולך בדרך רעה. ויבאר על פי סוד ענין הנשמה שעיקר הפגם בה הוא על ידי לשון הרע. ויבאר שיש כמה סוגי לשון הרע בקום ועשה ובשב ואל תעשה. וכן יבאר עוד ההפרש הפנימי שיש בין נגע טהור לטמא, וכן גודל הדינים שמעורר האדם על העולם על ידי מעשיו הרעים.

וְתָא חַיִּי - ובא וראה, **בְּגִין דְּהָאֵי -** מאחר וחיות האדם הנקראת '**נִפְשׁ חַיָּה**' אינה קדישא עלאה - היא קדושה עליונה, כלומר שורשה היא בחכמה הנקראת 'קודש', לכן **פַּד אַרְעָא קַדִּישָׁא מְשַׁכָּא לָהּ -** כאשר הארץ הקדושה שהיא הבינה ממשכת אותה למטה, משום כך **וְאַתְּפִלִּילת בְּגוּוּה -** והיא נכללת ומתפשטת בכל בחינות הבינה, כי רק כאשר תתכלל ותתפשט בכל בחינות הבינה תוכל הבינה להמציאה למטה. ובהיות נפש האדם בבחינת הבינה, כלומר בחינת הנפש שבבינה, **פְּדִין קְרִינָן לָהּ -** אז קוראים אנו לה בשם '**נִשְׁמָה**', כי הנשמה היא בבחינת הבינה.

ומבאר למה זוכה הנשמה להקראות על שם הבינה, כיון שהיא נמשכת מן החכמה והבינה. יותר מן הרוח והנפש.

וְדָא - ובחינה זו, שהיא הנפש שבבחינת הבינה הנקראת 'נשמה', היא זאת **דְּסִלְקָא לְעֵילָא -** העולה למעלה, **וּמְמַלְלָא קַמֵּי מַלְכָא קַדִּישָׁא -** ומדברת לפני המלך הקדוש ברוך הוא, **וְעֵיילָא בְּכָל תְּרַעֵין וְלִית דִּימְחֵי בִידְהָא -** ונוכסת בכל שערי ההיכלות ואין מי שמוחה בידיה, כיון שהיא עומדת בבינה ושורשה בחכמה שהם המוחין העליונים. **וְעַל דָּא -** ועל כך שרק היא יכולה לדבר לפני הקדוש ברוך הוא, לכן **אַתְּקַרֵּי רַק הַנְּשָׁמָה 'רוּחָא מְמַלְלָא' -** רוח מדברת, **דְּהָא -** שהרי **כָּל שְׂאָר נִפְשָׁתָא -** הנפשות, כלומר חלקי הנפש הנמשכים בספירות שלמטה מן הבינה שהם בחינות רוח ונפש, **לִית לוֹן רֶשֶׁן לְמַלְלָא קַמֵּי מַלְכָא -** אין להם רשות לדבר בפני המלך הקדוש ברוך הוא. **בַּר הָאֵי -** חוץ מן הנשמה, כיון שאינם עומדים במדרגות המוחין העליונים.

כיון שהתבאר כי כוח הדיבור הוא מבחינת נשמה, יבאר עוצם הפגם שגורם לה על ידי דיבורים רעים.

וְעַל דָּא - ועל כך שכוח הדיבור בא מן הנשמה, לכן **אוֹרִייתָא אַכְרִיזַת וְאַמְרַת -** התורה מכרזת ואומרת לאדם, לאמר **'נְצוּר לְשׁוֹנֵךְ מֵרַע וּשְׁפִתֶיךָ מִדְּבַר מְרָקָה'** (תהלים לד יד), **וּכְתִיב (משלי כא כג) 'שׁוֹמֵר פִּי וּלְשׁוֹנוֹ שֹׁמֵר מִצְרוֹת נַפְשׁוֹ' וְגו'.** ומפרש, **בְּגִין דְּאֵי שְׁפּוֹתֵיהּ וְלִישְׁנֵיהּ מְמַלְלֵן מַלְיֵן בִּישׁוּן -** כיון שאם שפתותיו ולשונו מדברים דיבורים רעים, איננו מלין סלקין לעילא - אלו הדיבורים עולים למעלה, **וּבִישְׁעֵתָא דְּסִלְקִין -** ובשעה שעולים, **כָּלָא מְכַרְזִין וְאַמְרִין -** הכל מכרזים ואומרים, **אַסְתְּלֵקוּ מִסּוּחְרַנְיָה דְּמֵלָה בִּישָׁא דְּפִלְגְנֵיא -** הסתלקו מסיבת הדיבור הרע שדיבר פלוני, **פִּנּוּן אַתְרַ לְאַרְחֵיהּ דְּחוּיָא תְּקִיפָא -** פנו מקום לדרכו של הנחש החזק, שהוא הסטרא אחרא. **פְּדִין נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא אַתְּעֲבָרָא מִנְיָה וְאַסְתְּלֵקַת -** ואז הנשמה הקדושה מסתלקת ועוברת ממנו, ואז שורה עליו רוח הטומאה, **וְלָא יְכַלָּא לְמַלְלָא -** ואין הנשמה יכולה לדבר לפני הקדוש ברוך הוא, **כְּמָה דְּאֵתְ אַמֵּר -** כמו שנאמר (תהלים א) **'נְאֻלַּמְתִּי דוּמְיָה הַחֲשִׁיתִי מֵטוֹב,'** ומשמעו, שאיבדתי כוח הדיבור לפני הקדוש ברוך הוא ונגעשיתי 'כאילם', מחמת

תָּא חַיִּי, בְּכָל זְמַנָּא דְּהָאֵי נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא אַתְּדַבְּקַת בֵּיהּ כְּבַר נֶשֶׁ. רְחִימָא הוּא דְּמֵאֲרִיָּה. כְּמָה נְטוּרִין נְטוּרִין לִיָּה מְכָל סְטָרִין. רְשִׁימָא הוּא לְטַב לְעֵילָא וְתַתָּא, וּשְׁכִינְתָּא קַדִּישָׁא שְׂרִיָּא עֲלוּיָ. וּבְזַמְנָא דְּאִיָּהוּ אַסְטִי אַרְחֻי, שְׁכִינְתָּא אַסְתְּלֵקַת מִנְיָה. וְנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא לָא אַתְּדַבְּקַת בֵּיהּ. וּמִסְטָרָא דְּחוּיָא בִּישָׁא תְּקִיפָא, אַתְּעַר רִוְחָא חַד דְּשִׁטָּא וְאַזִּיל בְּעֵלְמָא, דְּלָא שְׂרִיָּא אֶלָּא בְּאַתְרַ דְּקְדוּשָׁא עֲלָאָה אַסְתְּלֵק מִתַּמְּן. וּבְדִין אַסְתְּלֵק מִן נֶשֶׁ. וְאַתְּפִנִים כְּבִשְׂרִיָּה, כְּחִיוּ דְּאַנְפּוּי כְּכָלָ. וְתָא חַיִּי, בְּגִין דְּהָאֵי 'נִפְשׁ חַיָּה' אִיָּהוּ קַדִּישָׁא עֲלָאָה, כְּדֵ אַרְעָא קַדִּישָׁא מְשַׁכָּא לָהּ, וְאַתְּפִלִּילת בְּגוּוּה, כְּדִין קְרִינָן לָהּ 'נִשְׁמָה'. וְדָא הִיא דְּסִלְקָא לְעֵילָא, וּמְמַלְלָא קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְעֵיילָא בְּכָל תְּרַעֵין וְלִית דִּימְחֵי בִידְהָא. וְעַל דָּא אַתְּקַרֵּי 'רוּחָא מְמַלְלָא', דְּהָא כָּל שְׂאָר נִפְשָׁתָא לִית לוֹן רֶשֶׁן לְמַלְלָא קַמֵּי מַלְכָּא, בַּר הָאֵי.

וְעַל דָּא, אוֹרִייתָא אַכְרִיזַת וְאַמְרַת 'נְצוּר לְשׁוֹנֵךְ מֵרַע' וְגו' (תהלים לד יד), וּכְתִיב (משלי כא כג) 'שׁוֹמֵר פִּי וּלְשׁוֹנוֹ' וְגו', בְּגִין דְּאֵי שְׁפּוֹתֵיהּ וְלִישְׁנֵיהּ מְמַלְלֵן מַלְיֵן בִּישׁוּן, אִינּוּן מַלְיֵן סִלְקִין לְעֵילָא, וּבִישְׁעֵתָא דְּסִלְקִין, כָּלָא מְכַרְזִין וְאַמְרִין, אַסְתְּלֵקוּ מִסּוּחְרַנְיָה דְּמֵלָה בִּישָׁא דְּפִלְגְנֵיא, פִּנּוּן אַתְרַ לְאַרְחֵיהּ דְּחוּיָא תְּקִיפָא. כְּדִין נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא אַתְּעֲבָרָא מִנְיָה וְאַסְתְּלֵקַת, וְלָא יְכַלָּא לְמַלְלָא, כְּמָה דְּאֵתְ אַמֵּר (תהלים לט ג) 'נְאֻלַּמְתִּי דוּמְיָה הַחֲשִׁיתִי מֵטוֹב.'

ושרה על האדם הזה תחת נשמתו הקדושה שהסתלקה ממנו לאחר שנטה מדרך הטוב, כי עד שלא תמצא מקום כזה אין לה מנוחה, כיון **דְּלָא שְׂרִיָּא אֶלָּא בְּאַתְרַ דְּקְדוּשָׁה עֲלָאָה אַסְתְּלֵק מִתַּמְּן**, שרוח הטומאה אינה שורה אלא במקום שהקדושה העליונה הסתלקה משם, לכן שורה רוח טומאה על אדם זה שהסתלקה נשמתו הקדושה. **וּכְדִין -** ואז, על ידי ששרתה עליו רוח טומאה, נטמא ונפגם הגוף ביותר כפי מה שמושך עליו את רוח הטומאה. ותחילה **אַסְתַּבַּב בַּר נֶשֶׁ -** נטמא גוף האדם בכללותו. ואחר כך מוספת רוח הטומאה להשתרש בו **וְאַתְּפִגִּים כְּבִשְׂרִיָּה -** ונפגם בבשרו בסתר. עד אשר נפגם גם **כְּחִיוּ דְּאַנְפּוּי כְּכָלָא -** בכל מראה פניו.

לעיל (מו). מבואר, כי רבי חייא ורבי יוסי היו מהלכים בדרך, ופגשו באדם שפניו היו מנוגעים, ואמרו לו בודאי אתה איש חוטא, ונגלל כן אתה נגוע, והשיב להם שאם יתוכחו עם בניו בתורה יתודע להם גודל ידיעתם בתורה, ובין כך באו בניו ופתחו בדברי תורה, ובתוך הדברים נתודע לרבי חייא ורבי יוסי שאביהם המנוגע הוא איש צדיק, אלא שנתפס בעון בני עירו שזולזלו בכבודו, ולא מיחה בהם. ומבואר שם שהצדיק עליו את הדין, ופתח עוד פעם בנו בדברי תורה, ולפנינו המשך דבריו.

תָּא חַיִּי - בוא וראה, **בְּכָל זְמַנָּא דְּהָאֵי נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא אַתְּדַבְּקַת בֵּיהּ כְּבַר נֶשֶׁ -** בכל זמן שהנשמה הקדושה נדבקת באדם, יש לו לאדם ארבע מעלות. האחת, **רְחִימָא הוּא דְּמֵאֲרִיָּה -** הוא אהבו של קונו. השנייה, **כְּמָה נְטוּרִין וְנְטוּרִין לִיָּה מְכָל סְטָרִין -** הרבה שמירות של מלאכים שומרים אותו מכל סוגי הפגעים שבכל הצדדים. השלישית, **רְשִׁימָא הוּא לְטַב לְעֵילָא וְתַתָּא -** רשום הוא ומיוחד לטובה יותר משאר הצדיקים למעלה בעולם העליון, ולמטה בעולם הזה. הרביעית, **וּשְׁכִינְתָּא קַדִּישָׁא שְׂרִיָּא עֲלוּיָ -** והשכינה הקדושה שורה בעיקר עליו.

לאחר שביאר את המעלות שהאדם זוכה על ידי שורה בו הנשמה הקדושה, מבאר שהנשמה נפרדת מן הנוטה מהדרך הטובה. **וּבְזַמְנָא דְּאִיָּהוּ אַסְטִי אַרְחֻי -** ובזמן שהוא נוטה מדרך הישר, **שְׁכִינְתָּא אַסְתְּלֵקַת מִנְיָה -** השכינה מסתלקת ממנו ואינה שורה עליו, ובכך נאבדת ממנו המעלה הרביעית, וכן כל שאר המעלות שנמנו למעלה. **וְנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא לָא אַתְּדַבְּקַת בֵּיהּ -** והנשמה הקדושה אינה נדבקת בו עוד.

ומבאר מה הם התוצאות מכך שנשמתו נפרדת ממנו. **וּמִסְטָרָא דְּחוּיָא בִּישָׁא תְּקִיפָא -** ומן הצד של הנחש הרע החזק,

שהוא הסטרא אחרא, **אַתְּעַר רִוְחָא חַד דְּשִׁטָּא וְאַזִּיל בְּעֵלְמָא -** מתעוררת רוח

'שהחשיתי' מלדבר דברים 'טובים'. וההיא נשמתא סלקא בכסופא בעאקו דכלא - והנשמה היא עולה בבושה, וכולם דוחקים אותה מכל הצדדים, ולא יתבין לה אתר פמלקדמין - ואין נותנים לה מקום לעלות למעלה כמו שהיה לה קודם שדיבר האדם דיבורים רעים.

ובזה מבאר את הפסוק 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו'.

ועל דא פתיב - ועל כן כתוב 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו'. ומפרש, 'שומר מצרות' שמגיע אל 'נפשו' שהיא נשמתו ודאי. וצרות אלו הם, כי היא דתות ממללא - שהיתה מדברת לפני הקדוש ברוך הוא, נעשתה עתה אתעבידת משתוקא - נעשתה עתה שותקת, בגין מלולא בישא - בגלל הדיבור הרע שדיבר האדם.

ומבאר מה נעשה עם הדיבור הרע שיצא מן האדם.

וכדין חויא אדמון - ואז מזדמן הנחש שהוא הסטרא אחרא, לקבל את הדיבור הרע, כיון דכלא לאתריה אתהדר - שהכל חוזר למקומו, ומאחר והנחש הוא שורש הלשון הרע, לכן עולה הדיבור הרע למקומו אצל הנחש. וכך היא מלה בישא סלקא באורחין ידיען - וכאשר אותו הדיבור הרע עולה למעלה בדרכים הידועות, ושאר קמיה דחויא תקיפא - ושורה לפני הנחש החזק, שהוא הסטרא אחרא, פמה רוחין מתערין בעלמא - כמה רוחות רעות מתעוררות בגללו בעולם, ורוחא נחתא מההוא סטרא - ורוח טמאה יורדת מהסטרא אחרא, ואשכח דההוא בר נש אתער ליה במלה בישא - ומוצאת שאותו אדם עורר אותו הרוח על ידי הלשון הרע שדיבר, והיא - והנשמה שבבחינת 'רוחא ממללא קדישא' - הקדושה, אתעברא מניה - נסתלקה ממנו, פדין - אז, כאשר מצאה מקום פנוי מן הקדושה, שריא עליו, וסאיב ליה - שורה על האדם, ומטמאת אותו, וכדין הוא סגיר - ואז נעשה האדם מצורע.

מלבד מה שהמדבר דיבורים רעים בפועל לוקה בצרעת, יבאר כי כן הוא גם למי שנמנע מלדבר דיבורים טובים.

פמה דעונשא דהאי בר נש בגין מלה בישא - כפי שנענש האדם על דיבור רע, פה עונשיה - הוא נענש גם בגין מלה טבא דקאתי לידיה, ויכיל למללא ולא מליל - בגלל דיבור טוב שבא לידי, והיה יכול לאומרו ולא אמרו. והטעם שנענש גם על דיבורים טובים שנמנע מלדבר הוא, בגין דפגים - כיון שבכך הוא פוגם לההוא 'רוחא ממללא' שהיא הנשמה, כיון דהיא אתתקנת למללא לעילא - שהנשמה נועדה ונתקנה כדי שתדבר למעלה לפני הקדוש ברוך הוא, ולמללא לתתא - ולדבר למטה דיבורים טובים, וכלא - וכל הדיבורים שנועדה לדבר הם רק דברים בקדושה.

וההיא נשמתא סלקא בכסופא בעאקו דכלא, ולא יתבין לה אתר פמלקדמין.
ועל דא פתיב 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו'. 'נפשו' ודאי. תהיא דתות ממללא, אתעבידת משתוקא, בגין מלולא בישא.

וכדין חויא אדמון, דכלא לאתריה אתהדר, וכך תהיא מלה בישא סלקא באורחין ידיען, ושאר קמיה דחויא תקיפא, פמה רוחין מתערין בעלמא, ורוחא נחתא מההוא סטרא, ואשכח דההוא בר נש אתער ליה במלה בישא, והא 'רוחא ממללא' קדישא אתעברא מניה, פדין שריא עליו וסאיב ליה, וכדין הוא סגיר.

פמה דעונשא דהאי בר נש בגין מלה בישא, פה עונשיה בגין מלה טבא דקאתי לידיה, ויכיל למללא ולא מליל. בגין דפגים לההוא 'רוחא ממללא', דהיא אתתקנת למללא לעילא, ולמללא לתתא, וכלא בקדושה.

כל שפן אי עמא אזלין באורחא עקימא, והוא יכיל למללא להו ולאוכחא להו, ושתיק ולא מליל, פמה דאמינא דכתיב, 'נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעפר'. פמכתשין דמסאבותא.

ודא הוא דאמר דוד מלכא, אלקי בהאי, ואתפני מניה, דכתיב (שם כה טז) 'פנה אלי וחנני', מהו 'פנה אלי'. פמה דאת אמר (במדבר יב י) 'ויפן אהרן'.

נחתו רבי חייא ורבי יוסי ונשקוהו. אוידונוגו פל תהוא אורחא פחדא. קרא רבי חייא עליהו 'וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום' (משלי ד יח).
'נגע צרעת פי תהיה באדם והובא אל הפה' (ויקרא יג ט). אמר רבי יוסי, האי 'נגע', פל גונון דיליה אתער פהו חכרייא, ובהנא הוה ידע בהו לדכיא ולמסאבא. הוה ידע, אינון דהו יסורין דרתימותא, או אינון דאשתתחו פמאן דמאים פיה מאריה, ורחיק פיה, דהא לפום ארחוי דבר נש גרים נגע בעלמא.

ומוסיף, כל שפן שהוא פוגם בנשמתו אי עמא אזלין באורחא עקימא - אם רואה את העם שהולכים בדרך עקום, והוא יכיל למללא להו ולאוכחא להו - והוא יכול לדבר אליהם ולהוכיח אותם, ושתיק ולא מליל - ושותק ואינו מדבר עמהם דברי תוכחה כדי להחזירם למוטב, כל שכן שנענש, פמה דאמינא דכתיב - כמו שאמרתי פירוש הכתוב 'נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעפר', שעל ידי שדיבר דיבורים רעים נסתלק ממנו בחינת 'רוח ממללא', וכן הוא גם כאשר נמנע מלדבר דברי תוכחה. ומפרש, כי 'וכאבי נעפר', פירושו שנעבר במכתשין דמסאבותא - בנגעי הטומאה.

ומפרש שדוד המלך אמר על עצמו את הפסוק 'נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעפר', מפני שלא הוכיח את חבריו.

ודא - פסוק זה 'נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעפר', הוא דאמר - הוא מה שאמר דוד (דף מז ע"א) מלכא על עצמו, כי אמר אלקי בהאי - אהיה לוקה בצרעת, מפני שלא הוכיח את בני דודו שהלבינו פניו. ומוכיח שעל עצמו אמר דוד כן, שהרי מצינו שדוד התפלל, ואתפני מניה - ונרפא מן הצרעת, דכתיב - שנאמר (שם כה טז) 'פנה אלי וחנני', ומפרש, מהו הוא פמה דאת אמר - כמו שנאמר (במדבר יב י) 'והנה מרים מצרעת פשגג ויפן אהרן אל מרים והנה מצרעת', הרי שלשון 'ויפן' נאמר בענין צרעת, ולכן 'פנה אלי' שאמר דוד היינו שהתפלל שיירפא מצרעתו.

ועתה חזור לסיפור המעשה שהתחיל לעיל בזהר (מו).

נחתו - ירדו רבי חייא ורבי יוסי מן החמור, ונשקוהו לאותו אדם המנוגע, אוידונוגו פל תהוא אורחא פחדא - ונתחברו והלכו יחד עמו ועם בניו בכל הדרך ההוא. קרא רבי חייא עליהו - עליהם 'וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום' (משלי ד יח).

רבי יוסי מפרש מה היה רואה הכהן בפנימיות הפרש בין נגע טהור לטמא.

כתוב (ויקרא יג ט) 'נגע צרעת פי תהיה באדם והובא אל הפה'. אמר רבי יוסי, האי - זה ה'נגע', פל גונון דיליה אתער פהו חכרייא - כל מראותיו התעוררו החברים לדון בהם, וכהנא הוה ידע בהו - והכהן היה יודע בהם לדכיא - לטהר אותו אם הוא מראה טהור, ולמסאבא - או לטמא אותו. כי הכהן הוה ידע - היה יודע אם הוא נגע טהור אשר אינון דהו יסורין דרתימותא - אלו נגעים שהם ייסורים של אהבה, או אם הם נגעים טמאים אשר אינון דאשתתחו פמאן דמאים פיה מאריה, ורחיק פיה מאריה, ורחיק פיה מאריה, ורחיק פיה, דהא לפום ארחוי דבר נש גרים נגע בעלמא. וכזאת משפיע גם על כל העולם.

נפשי צמאה לדעת כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

